

طراحی و اعتبارسنجی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران

حمیدرضا مشهدی عباسی^۱، احمد بخشایش اردستانی^۲، حسین ابوالفضلی کریزی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷

چکیده:

این پژوهش با هدف شناخت و تعیین مؤلفه‌های مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای و ارائه‌ی الگوی عملی جهت آموزش به نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به روش ترکیبی (روش آمیخته) از نوع اکتشافی (کیفی-کمی) به انجام رسیده و با استفاده از نظرات و دیدگاه‌های ۲۱ تن از نمایندگان دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی و صاحب‌نظران و متخصصان در زمینه طراحی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای، از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، اقدام به کشف و دسته‌بندی ۹۰ مؤلفه‌ی اخلاق حرفه‌ای نمایندگی مجلس شورای اسلامی در ۱۰ بُعد با استفاده از نرم افزار مکس کیودی کرده و در نهایت، ضمن نظرسنجی از تعداد ۱۶۵ تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در قالب پرسشنامه در جهت تایید مؤلفه‌ها و ابعاد به‌دست آمده، مدلی به منظور آموزش این مؤلفه‌ها به نمایندگان مجلس طراحی گردید. بعد از طراحی مدل به اعتبارسنجی مدل پرداخته و با نرم افزار pls به بررسی معادله ساختاری پژوهش پرداخته شد و نتایج نشان داد که همه‌ی معیارهای ارزیابی مدل اندازه‌گیری و ساختاری در سطح بسیار مطلوبی قرار دارند و لذا مدل اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس مورد تایید می‌باشند.

واژگان اصلی: اخلاق حرفه‌ای، نماینده‌ی مجلس، مجلس شورای اسلامی، طراحی مدل، اعتبارسنجی.

۱. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

۲. استاد گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

ahm.bakhshehshardestani@iauctb.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم سیاسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

مقدمه

سرنوشت یک جامعه تا حد زیادی در گرو دولت و نهادهای دولتی است و این مسئولان حکومتی هستند که تا اندازه‌ی زیادی سرنوشت یک جامعه و سعادت و شکست آن را رقم می‌زنند. یکی از مهم‌ترین این نهادها، مجلس شورای اسلامی است که رأس حکومت مردم سالارانه در جامعه ایرانی است. مجلس شورای اسلامی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است چراکه دارای دو کارکرد قانون‌گذاری و نظارت بر عملکرد مسئولین اجرایی می‌باشد. در این میان، یکی از ویژگی‌های مهم قانون‌گذاران برخورد و رفتار حرفه‌ای در قبال اجتماع است. در جمهوری اسلامی ایران نیز مجلس شورای اسلامی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ تا آنجا که رهبر کبیر انقلاب جایگاه سیاسی آن را در رأس امور ارزش‌گذاری نمودند. لذا مجلس شورای اسلامی نقش بسزایی در حاکمیت و جریان سازی در قوه مجریه و حتی قضاییه دارد. بنابراین رفتار و اخلاق حرفه‌ای^۱ نمایندگان مجلس از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

نقش اخلاق در عملکردها رفتارها، در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌ها و در برخورد و ارتباطات، مهم و تعیین‌کننده است. (انصاری، ۱۳۹۳: ۲۰). اخلاق در سازمان به‌عنوان سیستمی از ارزش‌ها، بایدها و نبایدها تعریف می‌شود که نیک و بد سازمان بر اساس آن مشخص می‌شود (الوانی و رحمتی، ۱۳۸۶). مباحث اخلاقی، در حقیقت، یکی از چالش‌های عمده سازمان‌ها محسوب می‌شود. پیچیده‌تر شدن روزافزون سازمان‌ها و افزایش برخی فعالیت‌های غیرقانونی و غیرمسئولانه در محیط کار، توجه مدیران و سیاست‌گذاران را به مباحث اخلاقی در سازمان‌ها معطوف ساخته است (حسینقلی پور و همکارانش، ۱۳۹۱). هم‌چنین به‌زعم رابرتسون و اندرسون (۱۹۹۳)، رفتار اخلاقی با هنجارهای اجتماعی رسمیت شناخته‌شده (انصاف، درستکاری، افشای کامل و...) به‌طور گسترده سازگار است (رابرت و اندرسون،^۲ ۱۹۹۳). از منظری دیگر می‌توان گفت، قواعد رفتاری همچون سازوکاری است که علاوه بر کشف، تحقیق و مجازات تخلفات، از ارتکاب تخلف نیز جلوگیری می‌کند. و به مردم اطمینان می‌دهد که اعضای پارلمان خارج منافع عمومی عملی انجام ندهاند و در مجموع اعتماد عموم را نسبت به‌نظام حکومتی تقویت می‌نماید. (رثامرتی، ۲۰۰۸: ۱۶) "قواعد رفتاری" راهنما و منشورهای رفتاری اқشار

¹ . Professional ethics

² Robertson & Anderson

³ Rathamarit

مختلف از جمله نمایندگان است، که این قواعد بیانگر استانداردهای رفتاری است که در پاسخ به رسوایی‌های سیاسی نمایندگان در هنگام تعارض منافع یا سوءاستفاده از قدرت شکل گرفته است. به بیان دیگر، اتخاذ این استانداردها ریشه در نگرانی‌های مربوط به سلب اعتماد عمومی از پارلمان، عدم توجه به منافع عمومی، تزلزل و تشویش در نظام صلاحیت‌های حرفه‌ای^۲ نمایندگی و نقض حق‌های شهروندان در نتیجه‌ی سوءرفتار نمایندگان دارد (رضائی و جوکار، ۱۳۹۳: ۱۲۹).

اصولاً یک مجلس کارآمد برای مبارزه با مفاسد اقتصادی، باید شامل نمایندگان با خلاق و مصمم برای مبارزه با مفاسد باشد (دانش جعفری، ۱۳۸۹: ۱۳). همان‌طور که سی‌س^۱ گفته است، فلسفه‌ی وجودی نمایندگی در پرهیز نمایندگان از پیگیری منافع شخصی و توجه به منفعت عمومی نهفته است (زولر، ۲۰۰۸: ۲۰۲). دانش اخلاق به چهار شاخه تقسیم می‌شود: اخلاق توصیفی، اخلاق هنجاری، فرااخلاق و اخلاق کاربردی. اخلاق حرفه‌ای یکی از شاخه‌های اخلاق کاربردی است و عبارت از به کار بستن انتقادی و روشمند اخلاق هنجاری نظری در موقعیت معین در زیست انسانی است (قراملکی، ۱۳۹۶: ۱۷۳). وجود اخلاق حرفه‌ای در بین نمایندگان نه تنها نوعی رویکرد نخبه‌گرایی سیاسی نیست بلکه لازمه‌ی اتحاد و انسجام در پارلمان است (رضائی و جوکار، ۱۳۹۳: ۱۲۲). مجلس شورای اسلامی نماینده و مجری قانون و پیگیر مطالبات مردم در عرصه‌های اجتماعی است. فراز و نشیب‌ها و چالش‌های متعدد فکری فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی رخ می‌دهد که یک نماینده مجلس قبل از هر چیز لازم است نحوه پاسخ‌گویی و بیان مطالبه‌گری مردمی را آموزش دیده و در این حوزه متخصص و کارآمد باشد. اخلاق و منش حرفه‌ای به نوعی بالانصاف، درستکاری، کرامت انسانی و ارزش‌های اخلاقی همسو می‌باشد. هر سازمان و نهادی شایسته است همواره در راستای ارتقای سطح کیفی و عملکرد اعضای خویش در تلاش باشد. مجلس یکی از مهم‌ترین سازمان‌های جامعه است که همانند سایر سازمان‌ها نیاز به رشد، ارزیابی و چیدمان نظام اخلاقی مناسبی دارد.

نگاهی بر یافته‌های تحقیقات پیشین از جمله نتایج تحقیق، قوموشی و دیگران (۱۳۹۸)، نشان می‌دهد، مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای، از جمله: «صداقت، همدردی و عدالت» قابلیت پیش‌بینی با تأثیر مثبت را داشته است همچنین، یافته‌های پایگاه مرکز اسناد انقلاب اسلامی (۱۳۹۷) که نشان داد، مردم‌داری، دشمن‌شناسی، استبداد ستیزی، ایستادگی در برابر تهدید، تطمیع، ساده‌زیستی و استقلال

^۱ Zoller

شخصیتی از جمله ویژگی های مدرس بود و وی در اندیشه و عمل، الگوی یک نماینده تمام عیار و رجل دینی و سیاسی بود. فیاضی و حق شناس گرگابی (۱۳۹۶) در تحقیق خود نشان دادند، سه راهبرد اصلی، شامل: «توانمندسازی شخصی و فردی نمایندگان، توانمندسازی ساختاری و سازمانی و توانمندسازی اجتماعی نمایندگان» باید مورد توجه باشد و نیز نتایج تحقیق، اسماعیلی، سپهوند، وحدتی و عارف نژاد (۱۳۹۵) که نشان دادند، مؤلفه های «صداقت، ظلم ستیزی، قاطعیت، اخلاص، وظیفه شناسی، مسئولیت در برابر اختیارات نمایندگی، قدرت چانه زنی و آگاهی سیاسی» از جمله مؤلفه های بودند که برای شایسته بودن یک نماینده مجلس از نظر اخلاق حرفه ای نیاز بوده است، مؤید این مسئله است. هم چنین، نتایج تحقیق عباسیان و مردانی (۱۳۹۵) نشان داد، رفتار حرفه ای پارلمانی، بخشی از اخلاق حرفه ای نمایندگان مجلس بوده و اصول رفتاری آن شامل: «صحت، شفافیت و صداقت در رفتار پارلمانی و بایدهو نبایدهای رفتاری نمایندگان» است که باید هریک از نمایندگان آن ها را شناخته و رعایت کنند، همچنین، برای کارآمد کردن و ایجاد شایستگی بین نمایندگان مجلس، توجه به مقوله هایی از جمله: «ایجاد اعتماد، انگیزش، کیفیت زندگی کاری، استفاده از فناوری، خودکارسازی و... در طراحی مدل آموزش اخلاق حرفه ای نمایندگان باید مورد توجه باشد. بررسی شواهد و مدارک موجود، نشان می دهد، مصوبات مجلس شورای اسلامی با توجه به معیارها و اصول حاکم، در برخی ادوار، فاقد دورانداشی، انسجام و جامع نگری لازم بوده و گاهی این مصوبات بر شناخت ضرورتها و درک موقعیت های زمانی صحیح مبتنی نبوده است (دانایی فر و همکاران، ۱۳۹۳). به طور نمونه، قوانین مرتبط با مبارزه با فساد، هدفمندی یارانه ها، حوزه سلامت، رفع موانع تولید و حفظ محیط زیست از جمله این موارد است.

هر ساله شاهد بازتاب های مثبت و منفی متعددی از رفتار و عملکرد نمایندگان مجلس هستیم. برخی رفتارها واکنشی و هیجانی، برخی غیر حرفه ای و ناشی از ناآگاهی، برخی غیر اصولی و همراه خشونت و به دوراز شأنیت و اخلاقیات، این سؤال و مسئله را ایجاد می کند که اصول رفتار حرفه ای و قاعده مند برای سیاستمداران چگونه است؟

روش پژوهش

روش پژوهش، ترکیبی (روش آمیخته) از نوع اکتشافی (کیفی - کمی) است. در بخش کیفی با ۲۱ تن از نمایندگان دوره های مختلف مجلس شورای اسلامی و صاحب نظران و متخصصان در زمینه

طراحی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای (به عنوان نمونه‌ی آماری بخش کیفی که با تکنیک گلوله برفی انتخاب شدند) به منظور شناسایی و تکمیل چارچوب مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی، عوامل و نشانگرهای آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی مصاحبه شد. بعد از آن تحلیل مصاحبه‌ها و کدگذاری آن با استفاده از نرم افزار مکس کیودی انجام شد و الگوی پیشنهادی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی ارائه گردید.

بخش کمی پژوهش با هدف شناسایی وضعیت موجود و آزمون و اعتبارسنجی الگوی به دست آمده در مرحله کیفی، پرسشنامه‌ی محقق ساخته به منظور اعتبارسنجی مدل طراحی شده، در اختیار ۱۶۵ نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی (که مطابق جدول کرجسی و مورگان، به عنوان نمونه‌ی آماری از جمع ۲۸۵ نماینده به روش تصادفی ساده انتخاب شدند) قرار گرفت و به منظور تعیین روایی صوری از نظر اساتید راهنما و صاحب نظران و متخصصان در زمینه اخلاق حرفه‌ای استفاده شد. با توجه به پیشنهادهای متخصصان، اصلاحات جزئی در فرمت پرسشنامه‌ها و گویه‌ها صورت گرفت و در نهایت پرسشنامه از لحاظ روایی صوری مورد تأیید قرار گرفت. بررسی روایی محتوایی پرسشنامه هم توسط ۱۰ تن از صاحب نظران حوزه اخلاق حرفه‌ای و نمایندگان مجلس انجام و مورد تأیید قرار گرفت. پایایی ابزار پژوهش نیز با استفاده از تکنیک آلفای کرونباخ بررسی و با توجه به مقدار آلفا در متغیرهای پژوهش، از آنجایی که این مقدار از سطح ۰/۷۰ بالاتر می‌باشد که مقدار مناسب برای پژوهش‌های علوم انسانی است، نشان می‌دهد که گویه‌های ابزار پژوهش (پرسشنامه) از میزان ثبات و انسجام درونی مناسب و قابل قبولی برخوردار می‌باشند و بنابراین به‌طور کلی پرسشنامه این پژوهش از ضریب قابلیت اعتماد مناسب و قابل قبولی برخوردار است. تجزیه و تحلیل بخش کیفی پژوهش با روش دلفی انجام شده و بخش کمی به روش تحلیل عاملی اکتشافی با نرم افزار **pls** صورت پذیرفت.

فرضیات پژوهش

- ابعاد، مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و زیرمقیاس‌های مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی کدام‌اند؟
- طراحی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی با توجه به ابعاد، مؤلفه‌ها، شاخص‌ها و زیرمقیاس‌های شناسایی شده چگونه است؟
- اعتبارسنجی مدل آموزش اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی چگونه است؟

تجزیه و تحلیل اطلاعات

در جدول زیر ابعاد اصلی و فرعی اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مشخص گردید:

جدول ۱: مولفه‌های اصلی و فرعی اخلاق حرفه‌ای نمایندگان

کد ثانویه	کد اولیه	
بعد فردی	۱	علاقه به ارتقاء دانش و مهارت در قانونگذاری
	۲	اولویت دادن به منافع ملی و اسلامی
	۳	باور، نگرش‌ها و عمل به ارزش‌های اخلاقی
	۴	دغدغه داشتن و عدم بی تفاوتی برای حل مشکلات ملی و محلی
	۵	واقع بینی در مسائل کشور
	۶	تحصیلات مرتبط و مناسب
	۷	خودکنترلی و خودمدیریتی
	۸	دارای اصالت خانوادگی
	۹	دقت در روابط عمومی
	۱۰	ساده زیستی
	۱۱	صداقت و شجاعت
	۱۲	قاطع بودن در امور
	۱۳	رعایت قانون و مقررات در جامعه
	۱۴	پرهیز از ریاکاری
	۱۵	توجه به بهداشت، تغذیه و تفریحات سالم
	۱۶	امانت داری و انصاف
	۱۷	تعهد و مسئولیت پذیری

بعد اجتماعی	۱	احترام به ارزش‌های اجتماعی و اجرای آن در جامعه
	۲	ارتباط با نهادهای اجتماعی
	۳	آشنایی با ویژگیهای اجتماعی مردم
	۴	توجه به منافع محلی
	۵	حضور در مراکز علمی جهت کسب علم و تجربه
	۶	داشتن حسن شهرت اجتماعی

	دوری از هر شبهه و شائبه اقتصادی و رانت	۷
	رواج شایسته سالاری در جامعه	۸
	قانونمند و هدف مند کردن روابط خانوادگی و ارجحیت دادن منافع ملی بر منافع خانواده	۹
	تعهد در امور محوله اجتماعی	۱۰
	رعایت هنجارهای اجتماعی	۱۱

بعد قانون گذاری	ارجحیت منافع عمومی بر منافع شخصی	۱
	توجه به خرد و تجربه در قانون گذاری	۲
	در نظر گرفتن نیاز های جامعه در قانون گذاری	۳
	آگاهی از طرح ها و لوایح قانونی	۴
	مسلط بودن بر قوانین و امر قانون گذاری	۵
	مشورت گرفتن از متخصصین و نهادهای پژوهشی	۶

بعد ساختاری	آشنایی با اهداف و مأموریت های مجلس شورای اسلامی	۱
	آشنایی با روش و اهداف جلسات در مجلس شورای اسلامی	۲
	تصمیم گیری اخلاقی در تصویب طرح ها و لوایح	۳
	داشتن دیدگاه سیستمی و پرهیز از بخشی نگری	۴
	آگاهی از کمیسیون ها و مقررات آنها	۵
	شفافیت در آرا	۶
	آشنایی با فراکسیون ها و ساختار آن	۷
	آشنایی با آئین نامه های داخلی مجلس شورای اسلامی	۸
	آگاهی از اختیارات نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۹

بعد سیاسی	اطلاع دقیق از قوانین انتخابات	۱
	آشنا و مسلط بودن بر مسائل و مشکلات کشور	۲
	آگاه به سیاست خارجی و روابط بین الملل	۳
	پرهیز از سیاسی کاری	۴
	رعایت قانون و مقررات در تبلیغات سیاسی	۵
	داشتن مهارت آینده نگری سیاسی	۶
	استقلال رای در تصمیم گیری	۷
	داشتن فعالیت حزبی	۸

	آگاهی از شرایط همه پرسی	۹
	عدم دخالت نابجا در امور اجرایی	۱۰
	مشورت دادن به مدیران اجرایی در عزل و نصبها	۱۱

بعد مذهبی	ارتباط با حوزه های علمیه و مشورت با مراجع و علمای دینی	۱
	داشتن الگوی مذهبی	۲
	شرکت در مجالس مذهبی و نماز جمعه و جماعات	۳
	پرهیز از تعصبات مذهبی	۴
	توجه به معنویت و آگاهی مذهبی	۵
	اطلاع کافی از سنت ها و مسائل فقهی	۶
	خدا ترسی و مقید به اصول دینی و مذهبی	۷

بعد نظارتی	ارجحیت دادن منافع ملی بر منافع فردی و گروهی	۱
	اطلاع از مقررات استیضاح وزراء	۲
	اشراف به قوانین تحقیق و تفحص	۳
	آگاهی از جلسات علنی و غیرعلنی	۴
	شناخت دیوان محاسبات و مقررات آن	۵
	شیجاع بودن در مطالبه گری	۶
	نظارت بر حسن اجرای قانون	۷
	اطلاع از شرایط عدم کفایت رئیس جمهور	۸
	اطلاع از نحوه ی سوال از وزرا و رییس جمهور (کتبی و شفاهی)	۹

بعد ارتباطی	ارتباط با نهاد رهبری	۱
	ارتباط با شورای نگهبان	۲
	ارتباط با عموم مردم	۳
	ارتباط با مسئولان دولتی و نهادهای کشوری	۴
	داشتن روابط با مدیران استانی و محلی	۵
	ارتباط با مجمع تشخیص مصلحت نظام	۶
	ارتباط با رسانه های (محلی و استانی)	۷

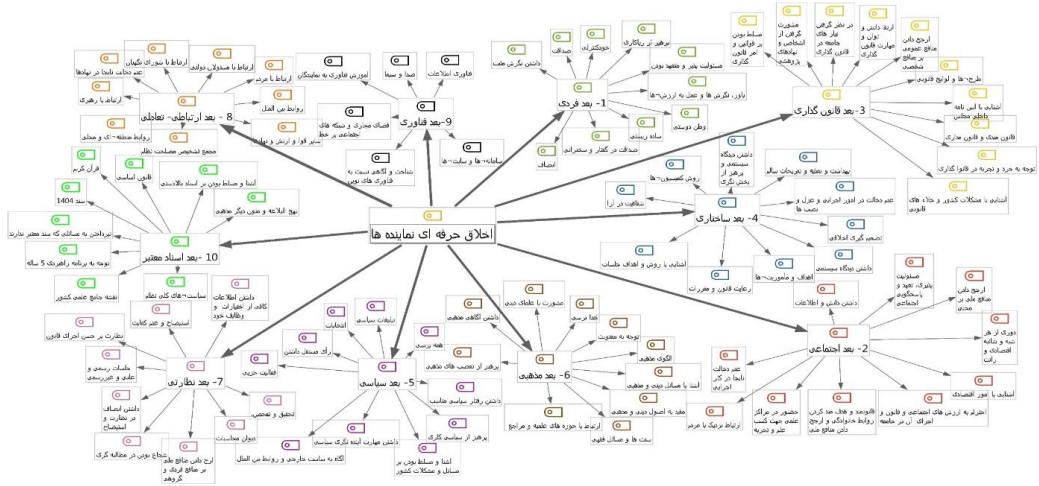
بعد فناوری	آشنایی با فناوری اطلاعات	۱
	سامانه ها و سایت ها	۲

۳	شناخت و آگاهی نسبت به فناوری های نوین
۴	آگاهی از فضای مجازی و بهره گیری از شبکه های اجتماعی بر خط

بعد اسناد معتبر	۱	آشنا و مسلط بودن بر اسناد بالادستی
	۲	آگاهی از برنامه های توسعه ۵ ساله
	۳	اطلاع از سند ۱۴۰۴
	۴	آگاهی از سیاست های کلی نظام
	۵	آگاهی از قانون اساسی
	۶	مطالعه و شناخت قرآن کریم
	۷	آشنایی با قوانین بودجه کشور
	۸	آگاهی از نقشه جامع علمی کشور
	۹	آشنا با نهج البلاغه و متون دیگر مذهبی

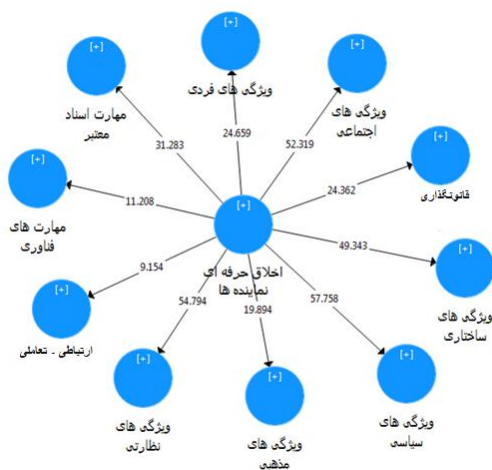
طبق جدول بالا، ۱۰ مولفه‌ی اصلی به عنوان ابعاد اخلاق حرفه‌ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی شناسایی شد که عبارتند از: ۱- بعد فردی ۲- بعد اجتماعی ۳- بعد قانون گذاری ۴- بعد ساختاری ۵- بعد سیاسی ۶- بعد مذهبی ۷- بعد نظارتی ۸- بعد ارتباطی ۹- بعد فناوری ۱۰- بعد اسناد معتبر. هر یک از این مولفه‌های اصلی، دارای چندین مولفه‌ی فرعی است که در جدول بالا به آن‌ها اشاره شده است.

پس از استخراج کد ثانویه، کدی با عنوان اخلاق حرفه‌ای نماینده‌ها به عنوان کد گزینشی انتخاب گردید و مدل نهایی رسم گردید در شکل زیر اجزای این مدل ارائه می‌گردد.

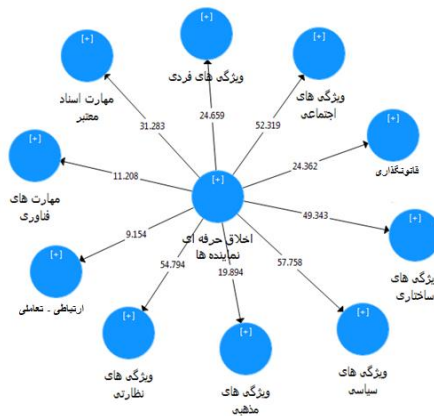

شکل ۱: مدل نهایی تحقیق

بعد از طراحی مدل، با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری به بررسی کفایت و مناسب بودن مدل پژوهش پرداخته شد. به منظور تحلیل مدل مفهومی پژوهش از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس ۱ نسخه ۳،۲،۸ استفاده شد. در تدوین مدل اولیه مجموعاً تعداد ۹۰ گویه (ویژگیهای فردی ۱۷ گویه، ویژگی اجتماعی ۱۱ گویه، قانونگذاری ۶ گویه، ویژگی ساختاری ۹ گویه، ویژگی سیاسی ۱۱ گویه، ویژگی مذهبی ۷ گویه، ویژگی نظارتی ۹ گویه، ارتباطی - تعاملی ۷ گویه، مهارت فناوری ۴ گویه و مهارت اسناد معتبر ۹ گویه)، وارد نرم افزار شد. در شکل زیر مدل اولیه را در حالت نمایش ضرایب مسیر نشان داده شده است.

شکل ۲: مدل اولیه پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر ضرایب مسیر

شکل ۳ مدل ساختاری اولیه پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر آماره t

جهت بررسی تحلیل عاملی تأییدی متغیرهای پژوهش شاخص های بارهای عاملی، آماره تی، روایی همگرا (AVE)، پایایی ترکیبی، آلفای کرونباخ و آلفای کرونباخ کل بررسی شد، که نتایج آن در جدول زیر نشان داده شده است.

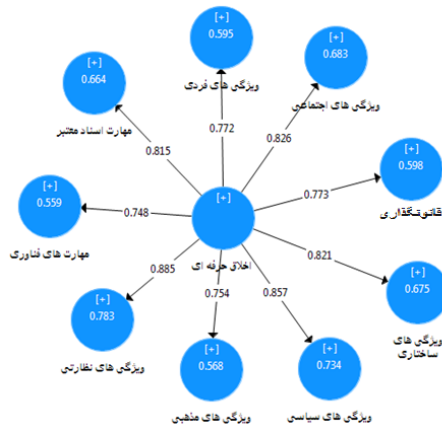
جدول ۲ نتایج تحلیل عاملی تأییدی: بررسی روایی و پایایی (بارهای عاملی)

گروه	اخلاقی حرفه ای نماینده ها	قانونگذاری	مهارت اسناد معتبر	ارتباطی - تعاملی	مهارت های فناوری	ویژگی های اجتماعی	ویژگی های ساختاری	ویژگی های سیاسی	ویژگی های فردی	ویژگی های مذهبی	ویژگی های نظارتی
x10_1	0.637		0.786								
x10_2	0.557		0.823								
x10_3	0.651		0.817								
x10_4	0.57		0.764								
x10_5	0.589		0.73								
x10_6	0.4		0.517								
x10_7	0.586		0.639								
x10_8	0.615		0.682								
x10_9	0.423		0.515								

¹ - Outer loading

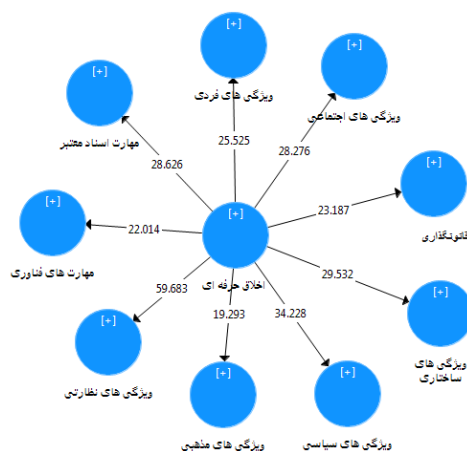
گروه	اختلاف حرفه ای نماینده ها	قانونگذاری	مهارت اسناد معتبر	ارتباطی - تعاملی	مهارت های فنآوری	ویژگی های اجتماعی	ویژگی های ساختاری	ویژگی های سیاسی	ویژگی های فردی	ویژگی های مذهبی	ویژگی های نظارتی
x3_3	0.531	0.738									
x3_4	0.709	0.897									
x3_5	0.696	0.825									
x3_6	0.568	0.569									
x4_1	0.746					0.816					
x4_2	0.781					0.876					
x4_3	0.347					0.391					
x4_4	0.721					0.779					
x4_5	0.624					0.784					
x4_6	0.604					0.629					
x4_7	0.639					0.708					
x4_8	0.673					0.786					
x4_9	0.463					0.593					
x5_1	0.723					0.769					
x5_10	0.662					0.689					
x5_11	0.246					0.311					
x5_2	0.66					0.756					
x5_3	0.554					0.712					
x5_4	0.391					0.504					
x5_5	0.694					0.816					
x5_6	0.659					0.686					
x5_7	0.393					0.438					
x5_8	0.226					0.317					
x5_9	0.722					0.741					
x6_1	0.53								0.764		
x6_2	0.642								0.8		
x6_3	0.494								0.678		
x6_4	0.146								0.315		
x6_5	0.61								0.742		
x6_6	0.593								0.745		

تر از ۰/۵ حذف شدند. بارهای عاملی به تفکیک هر یک از متغیرها و ابعاد آن‌ها در جدول ۴-۱۵ نشان داده شده‌اند. با توجه به این جدول بار عاملی گویه‌های شماره ۱-۲، ۱-۳، ۱-۶، ۱-۸، ۱-۹، ۱-۱۰، ۱-۱۱، ۱-۱۲، ۱-۱۴، ۱-۱۶، ۱-۱۷ و ۱-۱۷ از مولفه ویژگی‌های فردی و بارهای عاملی ۲-۳، ۲-۴، ۲-۵ و ۲-۸ از ویژگی‌های اجتماعی و ۳-۱ و ۳-۳ قانون‌گذاری و ۳-۳ و ۴-۳ و ۴-۹ از ویژگی‌های ساختاری و ۵-۱۱، ۵-۴، ۵-۷ و ۵-۸ از مولفه‌های ویژگی‌های سیاسی و بارهای عاملی ۶-۳، ۶-۴، ۶-۷ و ۶-۷ از مولفه‌های ویژگی‌های مذهبی و بارهای عاملی ۷-۱، ۷-۶، ۷-۸ و ۷-۸ از مولفه‌های ویژگی‌های نظارتی و بارهای عاملی ۸-۱، ۸-۲، ۸-۳، ۸-۴، ۸-۵، ۸-۶، ۸-۷ و ۸-۷ از مولفه ارتباطی - تعاملی و بارهای عاملی ۹-۳ و ۹-۴ از مولفه‌های مهارت‌های فناوری و ۱۰-۶ و ۱۰-۹ از مهارت اسناد معتبر کم تر از ۰/۵ بودند، لذا این گویه‌ها حذف شدند و مدل اولیه اصلاح گردید که در شکل زیر نشان داده شده است. لازم به ذکر است چون بارهای عاملی همه ی گویه‌های مولفه‌های ارتباطی - تعاملی پایین تر از میزان استاندارد بود لذا این مولفه از مدل کنار گذاشته شد.

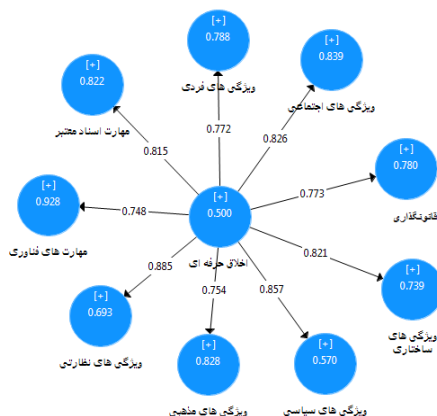

شکل ۴ مدل ساختاری اصلاح شده پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر ضریب تعیین (R²)

در شکل بالا مدل در حالت ضریب تعیین (R²) نشان داده شده است. همچنانکه مشاهده می‌شود همه ی ضرایب بالای ۰/۵ می‌باشند. پس مولفه‌ها نقش مهمی در تغییر واریانس مولفه ی اصلی ایفا می‌کنند.

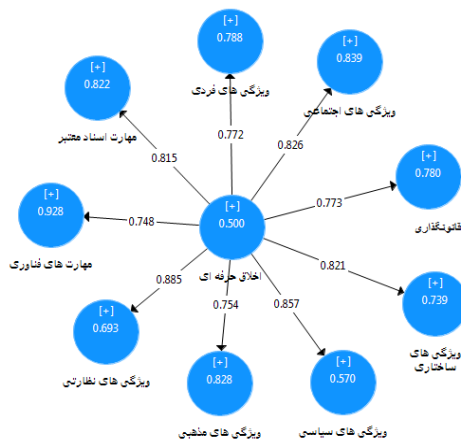
شکل ۵ مدل ساختاری اصلاحی پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر آماره تی (T-Value) شکل بالا مدل پژوهش را با مقادیر آماره تی (T-Value) نشان می‌دهد. با توجه به این شکل مقدار آماره تی برای همه ی مسیر ها از ۲/۵۶ بالاتر هست، پس با اطمینان ۹۹ درصد می توان گفت در همه ی مسیر ها اثر مستقیم متغیر ها معنی دار می باشد، پس از این لحاظ مدل مناسب می باشد.

شکل ۶ مدل ساختاری اصلاحی پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر سطح معنی داری ضرایب مسیر شکل بالا مدل پژوهش را با مقادیر سطح معنی داری ضرایب مسیر را نشان می‌دهد. با توجه به این شکل، ضرایب سطح معنی داری برای همه ی مسیر ها کم تر از ۰/۰۱ می باشد (P<0/01) پس از این طریق هم می توان گفت با اطمینان ۹۹ درصد در همه ی مسیر ها اثر مستقیم متغیر ها معنی دار می باشد.

بررسی اعتبار (روایی) همگرا در سطح عامل (AVE):

جهت بررسی اعتبار (روایی) همگرا در سطح عامل شاخص AVE بررسی شد. این شاخص نشان می‌دهد که چند درصد از واریانس معرف‌ها به وسیله واریانس عامل‌ها تبیین می‌شود، این شاخص حداقل باید ۰/۵ باشد، بالاتر بودن این شاخص از ۰/۵ به معنای تأیید اعتبار همگرا در سطح عامل است.

شکل ۷ مدل ساختاری پژوهش بر اساس مدل مفهومی با مقادیر AVE

شکل بالا و جدول زیر مدل ساختاری پژوهش را با مقادیر AVE^۱ (میانگین واریانس استخراجی) را نشان می‌دهد، این مقدار در جدول زیر نیز نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می‌شود مقادیر میانگین واریانس استخراجی برای همه ی متغیرها با مقدار استاندارد ۰/۵ (فورنل و لانکر^۳، ۱۹۸۱) متناسب می‌باشد. لذا نتیجه گرفته می‌شود که مدل ساختاری از نظر مقادیر اندازه‌گیری در سطح مطلوبی قرار دارد.

جدول ۳: میانگین واریانس استخراج شده (AVE) سازه‌ها و مولفه‌های آن

میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	
0.5	اخلاق حرفه ای
0.78	قانونگذاری
0.822	مهارت اسناد معتبر
0.928	مهارت های فناوری
0.839	ویژگی های اجتماعی

¹ Average Variance Extracted

^۲ - اعداد نمایش داده شده در وسط دایره مربوط به هر متغیر

³ Fornel & Larker

ویژگی های ساختاری	0.739
ویژگی های سیاسی	0.57
ویژگی های فردی	0.788
ویژگی های مذهبی	0.828
ویژگی های نظارتی	0.693

جهت بررسی روایی ممیز (واگرا) در سطح متغیر مکنون از معیار فورنل-لارکر استفاده شد که ریشه دوم میانگین واریانس استخراج شده (AVE)، هر متغیر مکنون باید بیشتر از بالاترین همبستگی آن سازه با سایر سازه‌های مدل باشد، یعنی مقدار جذر میانگین واریانس استخراجی (AVE) متغیرهای مکنون در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند بیشتر باشد. منطق این سازه این است که یک سازه باید واریانس بیشتری با معرف‌های خود با سایر سازه‌ها داشته باشد (فورنل و لارکر، ۱۹۸۱). البته این موضوع در مورد سازه‌هایی که دارای مولفه سلسله مراتبی اند، صادق نمی باشد، لذا برای چنین سازه‌هایی فقط میانگین واریانس استخراجی (AVE) و ضریب همبستگی برای متغیرهایی که ربطی به متغیر اصلی ندارند، بررسی می شود و برای ابعاد آن بررسی نمی شود. نتایج معیار فورنل و لارکر جهت بررسی روایی واگرای این سازه‌ها در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۴ معیار فورنل و لارکر برای سازه‌ها و مولفه‌های آن جهت بررسی روایی ممیز (واگرا)

ویژگی های نظارتی	ویژگی های مذهبی	ویژگی های فردی	ویژگی های سیاسی	ویژگی های ساختاری	ویژگی های اجتماعی	مهارت های فناوری	مهارت اسناد معتبر	قانونگذاری	اخلاق حرفه‌ای	
									0.707	اخلاق حرفه‌ای
								0.883	0.773	قانونگذاری
							0.907	0.587	0.815	مهارت اسناد معتبر
						0.963	0.537	0.495	0.748	مهارت های فناوری

					0.916	0.839	0.547	0.512	0.826	ویژگی های اجتماعی
				0.859	0.592	0.516	0.536	0.75	0.821	ویژگی های ساختاری
			0.755	0.722	0.702	0.624	0.564	0.592	0.857	ویژگی های سیاسی
		0.888	0.727	0.655	0.639	0.589	0.471	0.554	0.772	ویژگی های فردی
	0.91	0.406	0.545	0.505	0.512	0.422	0.807	0.52	0.754	ویژگی های مذهبی
0.833	0.769	0.54	0.723	0.639	0.652	0.561	0.82	0.688	0.885	ویژگی های نظارتی

بر اساس معیار فورنل و لارکر جذر شاخص **AVE** (متوسط ضرایب همبستگی بین معرف های یک عامل) و ضریب همبستگی برای هر یک از متغیر های اصلی و ابعاد آن مطابق جدول بالا بدست آمده است. همچنانکه مشاهده می شود در همه ی مولفه های فرعی جذر شاخص **AVE** از ضرایب همبستگی بیشتر است، پس اعتبار ممیز (اگرا) در سطح عامل برای همه ی سازه ها برقرار است.

در روش های مدل یابی معادلات ساختاری، جهت ارزیابی پایایی سازه های مورد بررسی در مدل تحقیق، معمولاً از دو شاخص: ۱- آلفای کرونباخ و ۲- پایایی ترکیبی (ضریب دیلون- گلدشتاین استفاده می شود. ضریب آلفای کرونباخ بر مبنای این است که چه قدر نمراتی که هر یک از پاسخگویان به متغیرهای مختلف داده اند، با هم هماهنگ هستند. پس هر چه کوواریانس بین گویه ها بیشتر باشد، ضریب آلفای کرونباخ هم بیشتر خواهد بود. این ضریب بین ۰ تا ۱+ تغییر می کند و اگر مقدار آن از ۰/۷ بالاتر باشد به معنای تأیید قابلیت اعتماد (پایایی) می باشد. با توجه به اینکه ضریب پایایی ترکیبی وزن گویه ها را به صورت متفاوت در نظر می گیرد بر آلفای کرونباخ ارجحیت دارد. تفسیر ضریب پایایی ترکیبی نیز مانند ضریب آلفای کرونباخ است. مقدار این شاخص ها به تفکیک هریک از سازه ها در جدول ۵ ارائه شده است.

چنان که در جدول فوق مشاهده می گردد، تمامی متغیر ها، شرایط حداقلی (۰/۷) را برای هر سه نوع پایایی را برآورده نموده و در سطحی مطلوب قرار دارند. از این رو پایایی سازه ها مورد تأیید می باشد.

جدول ۵: شاخص های پایایی سازه ها و مولفه های آن

پایایی ترکیبی ^۲	rho_A	آلفای کرونباخ ^۱	
0.98	0.98	0.979	اخلاق حرفه ای
0.934	0.906	0.905	قانونگذاری
0.97	0.965	0.964	مهارت اسناد معتبر
0.963	0.938	0.923	مهارت های فناوری
0.973	0.968	0.967	ویژگی های اجتماعی
0.952	0.943	0.94	ویژگی های ساختاری
0.902	0.876	0.872	ویژگی های سیاسی
0.957	0.945	0.945	ویژگی های فردی
0.951	0.936	0.931	ویژگی های مذهبی
0.931	0.918	0.91	ویژگی های نظارتی

در بخش مدل درونی، ارتباط بین متغیرهای مکنون پژوهش مورد تحلیل قرار می گیرد. لذا بدین

منظور معیار **Q2** یا استون- گیزر بررسی می شود.

معیار **Q2** یا استون- گیزر

این معیار قدرت پیش بینی مدل را مشخص می سازد و مقدار آن بین صفر و یک خواهد بود در صورتیکه مقدار **Q2** در مورد یک سازه ی درونزا سه مقدار ۰/۱۵؛ ۰/۲۰؛ ۰/۳۵ باشد، به ترتیب نشان از قدرت پیش بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه یا سازه های برونزای مربوط با آن دارد. جدول زیر نشان می دهد که، مقدار **Q2** همه ی مولفه ها بالای ۰/۳۵ می باشد و این نشان دهنده پیش بینی بالای مدل در خصوص این سازه ها را دارد و برآزش مناسب مدل ساختاری تحقیق را تأیید می کند.

جدول ۶: شاخص **q2**

Q² (=1-SSE/SSO)	مجموع مجذور مقادیر خطادرپیش بینی شاخص های سازه ی درونزا SSE	مجموع مجذور شاخص ها SSO	
	8,250.00	8,250.00	اخلاق حرفه ای
0.436	372.007	660	قانونگذاری
0.508	568.272	1,155.00	مهارت اسناد معتبر

¹ - Cronbach's Alpha

² - Composite Reliability

0.492	167.721	330	مهارت های فناوری
0.527	546.368	1,155.00	ویژگی های اجتماعی
0.461	622.381	1,155.00	ویژگی های ساختاری
0.387	707.834	1,155.00	ویژگی های سیاسی
0.43	563.817	990	ویژگی های فردی
0.439	369.97	660	ویژگی های مذهبی
0.503	492.205	990	ویژگی های نظارتی

برآزش مدل کلی تحقیق یا GOF

میزان **communalities** نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه می باشد و ضریب تعیین نیز مقدار میانگین سازه های درونزای مدل است که داخل دایره ها در شکل خروجی نرم افزار نمایش داده می شود. مقدار متوسط ضریب اشتراک $0/87$ و متوسط ضریب تعیین $0/81$ بود، پس بر این اساس شاخص نیکویی برآزش (GOF) $0/84$ بدست آمد که با توجه به سه مقدار $0/01$ ؛ $0/25$ ؛ $0/36$ که به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی گردیده اند؛ این مقدار برای GOF نشان از برآزش کلی قوی مدل دارد پس بین داده ها و مدل تحقیق هماهنگی خیلی خوبی برقرار است.

یکی از معیارهای ارزیابی مدل درونی، ضرایب مسیر می باشند که به منظور بررسی معنی داری آن ها از رویه خودگردان سازی استفاده شده که این ضرایب به همراه مقدار آماره **T** متناظر خود، سطح معنی داری و همچنین فاصله اطمینان برای اثرات مستقیم در جدول زیر آورده شده است. همچنانکه مشاهده می شود اثرات مستقیم همه ی مسیر ها بالای $0/7$ و سطح معنی داری کوچک تر از $0/01$ می باشد ($p < 0/01$) لذا همی ی اثرات معنی دار می باشند.

جدول ۷ ضرایب و سطح معنی داری اثرات مستقیم

اندازه اثر (f^2)	P Values	T	B	
1.487	0	22.542	0.773	اخلاق حرفه ای -> قانونگذاری
1.977	0	28.074	0.815	اخلاق حرفه ای -> مهارت اسناد معتبر

¹- Goodness of Fit

اندازه اثر (f^2)	P Values	T	B	
1.27	0	22.759	0.748	اخلاق حرفه ای -> مهارت های فناوری
2.153	0	27.821	0.826	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های اجتماعی
2.074	0	28.02	0.821	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های ساختاری
2.76	0	34.262	0.857	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های سیاسی
1.471	0	24.876	0.772	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های فردی
1.316	0	18.126	0.754	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های مذهبی
3.599	0	56.834	0.885	اخلاق حرفه ای -> ویژگی های نظارتی

معیار دیگر ارزیابی مدل درونی، اندازه اثر (f^2) می باشد که نشان دهنده تغییر در مقدار (R^2) پس از حذف یک متغیر مکنون برونزای معین از مدل می باشد. کوهن (۱۹۸۸) مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به ترتیب اثرات کوچک، متوسط و بزرگ معرفی کرده است. بر اساس نتایج جداول بالا مشاهده می شود که اندازه اثر همه ی مولفه ها بالا می باشد. لذا مدل ساختاری نیز تأیید می گردد. با توجه به آنچه در بالا آمد، بررسی معادله ساختاری پژوهش نشان داد که همه ی معیار های ارزیابی مدل اندازه گیری و ساختاری در سطح بسیار مطلوبی قرار دارند و لذا مدل اخلاق حرفه ای نمایندگان مجلس مورد تایید می باشند.

نتیجه گیری

در این پژوهش، مدلی به منظور آموزش اخلاق حرفه ای نمایندگان مجلس شورای اسلامی، با اتکا به دیدگاه ها و نظرات کارشناسی تعدادی از خبرگان و نیز شماری از نمایندگان ادوار مختلف مجلس، تهیه گردید. در این مدل که شماتیک آن در شکل شماره ۲ ارائه گردید، آموزش اخلاق حرفه ای نمایندگان در قالب ۱۰ بعد و ۹۰ مولفه، طراحی گردیده است که عبارتند از: ۱- بعد فردی (۱۷ مولفه)، ۲- بعد اجتماعی (۱۱ مولفه)، ۳- بعد قانون گذاری و حقوقی (۶ مولفه)، ۴- بعد ساختاری (۹ مولفه)، ۵- بعد سیاسی (۱۱ مولفه)، ۶- بعد مذهبی (۷ مولفه)، ۷- بعد نظارتی (۹ مولفه)، ۸- بعد ارتباطی (۷ مولفه)، ۹- بعد فناوری (۴ مولفه) و ۱۰- بعد اسناد معتبر (۹ مولفه). بعد از استخراج مدل، با استفاده از نرم افزار pls، اعتبارسنجی مدل انجام شد که بررسی معادله ساختاری پژوهش نشان داد که همه ی معیار های ارزیابی مدل اندازه گیری و ساختاری در سطح بسیار مطلوبی

قرار دارند و لذا مدل اخلاق حرفه ای نمایندگان مجلس مورد تایید می باشند. نتایج این پژوهش با پژوهش قموشی و دیگران (۱۳۹۸)، یافته‌های پایگاه مرکز اسناد انقلاب اسلامی (۱۳۹۷)، فیاضی و حق شناس گرگابی (۱۳۹۶)، اسماعیلی، سپهوند، وحدتی و عارف نژاد (۱۳۹۵) و نتایج تحقیق عباسیان و مردانی (۱۳۹۵) که به اخلاق حرفه ای و ویژگی‌های نمایندگان مجلس پرداختند، همسو است. بنابراین توجه به نتایج تحقیق و آموزش ابعاد اخلاق حرفه‌ای به نمایندگان مجلس، نه تنها موجب پیشرفت و توسعه جامعه میگردد بلکه از رخ دادن بسیاری از انحرافات، فسادها و سستی در انجام وظایف نمایندگان، پیشگیری شود.

منابع

- اسماعیلی، محمودرضا؛ سپهوند، رضا؛ وحدتی، حجت؛ عارف نژاد، محسن (۱۳۹۵). شناسایی شایستگی های نمایندگان مجلس شورای اسلامی با استفاده از روش دلفی فازی. چشم انداز مدیریت دولتی، (۲۶)، ۱۰۵-۱۲۶.
- حسقلی پور، طهمورث؛ حقیقی، محمد؛ براری، مجتبی؛ کریمی، کیانوش (۱۳۹۱). تاثیر اخلاق حرفه‌ای فروشنده بر شکل گیری روابطی پایدار میان مشتری و سازمان (مورد مطالعه شرکت اطلس کوپکو ایران). چشم انداز مدیریت بازرگانی. ۱۱ (۴۲)، ۱۱۷-۱۳۲.
- دانش جعفری، داوود (۱۳۸۹). گامی به سوی تبیین الگوی مبارزها مفاصد اقتصادی در مجلس شورای اسلامی، گزارش کارشناسی مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهشی، شماره‌ی مسلسل ۱۰۳۷۱.
- رضایی، آزاد، فضل الله جوکار (۱۳۹۳). مبانی نظارت بر رفتار حرفه ای نمایندگان پارلمان، تعالی حقوق، (۶)۳، ۱۱۵-۱۳۷.

عباسیان، سید علی حسین؛ مردانی، نادر (۱۳۹۵). وظایف انضباطی نمایندگان مجلس شورای اسلامی

<https://civilica.com/doc/570867>

فرامرزی قراملکی، احد (۱۳۹۶). مجموعه اخلاق حرفه‌ای ۲- اخلاق سازمانی، تهران: سازمان مدیریت صنعتی.

فیاضی، بی بی مرجان؛ حق شناس گرگابی، محمد (۱۳۹۶). شناسایی راهبردهای توانمندسازی نمایندگان

مجلس شورای اسلامی ایران. مدیریت دولتی، ۱۹ (۱)، ۳۴-۱.

قموشی، زهرا؛ پورکریمی، جواد؛ عزتی، میترا (۱۳۹۸). نقش شایستگی اخلاقی مدیران در فضیلت سازمانی.

اندیشه‌های نوین تربیتی، ۱۵ (۲)، ۳۱-۷۰.

الوانی، مهدی؛ رحمتی، محمدحسین (۱۳۸۶). فرایند تدوین منشور اخلاقی برای سازمان. فرهنگ مدیریت.

۱۵ (۱)، ۴۳-۷۰.

Robertson, D.C. & Anderson, E. (1993). "Control system and task environment effects on ethical judgment: An exploratory study of industrial salespeople". *Organisation Science*, 4(4), 617-644.

Rathamarit Niyom et al, *Codes of Conduct for Parliamentarians (A Comparative Study)*, Bangkok: King Prajadhipok's Institute, (2008).

Zoller Elisabeth (2008), *Introduction to public law: a comparative study*, Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers.